

Dicționar de sinonime al limbii române. Chișinău, Editura Fagure Lux, 2014, 300 p.

Una din caracteristicile evidente ale limbii actuale este tendința de a reflecta spiritul epocii, progresul pe plan economic, social și politic. Orice influență exercitată asupra ei se observă la nivelul vocabularului, care este domeniul cel mai labil, cel mai supus influențelor externe și deschis unei permanente înnoiri și îmbogățiri.

În această ordine de idei, editura Fagure Lux, cu susținerea Institutului de Filologie al Academiei de Științe, a realizat o serie de lucrări, destinate publicului larg, inclusiv dicționarul de față. Interesul

pentru această carte se impune prin prestigiul numelui cercetătorilor: Anton Borș, doctor în filologie, Tamara Pahomi, Claudia Rusu, Valeriu Sclifos, Ana Vulpe. Coordonatorul lucrării: dr. Ana Vulpe, lectura finală: Tamara Pahomi, Ana Vulpe. Prin o pregătire și o experiență lexicografică foarte bună, dobândită la Institutul de Filologie, autorii ne oferă acum o lucrare deosebit de utilă pentru publicul larg.

Dicționarul de sinonime cuprinde aproximativ 15 000 de cuvinte-titlu, peste 60 000 de echivalente lexicale, nenumărate

exemple de utilizare a cuvintelor în context. Din punct de vedere lexical, se consideră sinonime acele cuvinte care pot fi substituite în orice context, fără a altera semnificația enunțului.

Rigurozitatea științifică e unul dintre obiectivele principale spre care tind autorii lucrării și realizarea acestui obiectiv a presupus respectarea strictă a unor principii obligatorii pentru un dicționar de acest tip – criterii externe (ordinea alfabetică, frecvența) și criterii interne (semantice). În primul rând, cuvintele au fost selectate după criteriul frecvenței, fiind înglobate, în special, cele de uz general, care se bucură de o largă circulație în limbă. În seriile sinonimice însă apar și unele cuvinte populare, regionale, familiare, livrești etc. în măsura în care se întâlnesc în operele marilor scriitori sau au o frecvență mare. În al doilea rând, fiecare cuvânt-titlu este urmat de sinonime sau serii sinonimice, evitându-se trimiteri obositoare de la un cuvânt la altul (a se vedea, spre ex., p. 4). În al treilea rând, pentru cuvintele-titlu, aranjate în ordine alfabetică, se indică accentul și categoria morfologică (de ex., **a fixá vb.**, **instrucțiune s.**, **momentán adv.** etc.); în cazul unora (în special a împrumuturilor recente) se precizează normele de scriere și pronunțare corecte (de ex., **kitsch** [chici]). Și, în sfârșit, criteriul semantic a permis stabilirea echivalențelor după sensuri (de ex., **pasaj n.** 1) trecere. *Un ~ pentru călători.* 2) parte, extras, fragment. *A selectat un ~ din lucrare.*), ordinea înregistrării sensurilor fiind cea logică, începând, de obicei, de la sensul cel mai cunoscut.

În cadrul seriei sinonimice nu se respectă ordinea alfabetică. Dicționarul combină criteriul semantic cu valorile funcționale – enumerarea sinonimelor se realizează de la cele literare spre cele neliterare, de la cele de circulație mai largă spre cele de circulație mai restrânsă, de la cele neutre spre cele cu valoare stilistică. O astfel de repartiție indică sinonimului toți parametrii de care are nevoie pentru a ști când și cum se pot înlocui reciproc.

Cuvintele se concretizează, se actualizează semantic în fiecare act de comunicare, de aceea pentru înțelegerea exactă a sensurilor cuvintelor și pentru a oferi un model de includere adecvată într-un context, aproape fiecare serie sinonimică este ilustrată cu scurte contexte redacționale, elaborate ad-hoc., care au fost gândite și formulate exact pentru sensul respectiv (de ex., **a furniza tr.** 1) a livra. ~ *cuiva o marfă.* 2) a da, a oferi. ~ *cuiva datele necesare*). Prin selecția și executarea exemplelor redacționale dicționarul garantează cititorilor o lucrare de mare ținută științifică ce depășește dicționarele tradiționale.

Lucrarea are un caracter practic și este destinată elevilor, studenților, profesorilor, traducătorilor. Ea prezintă un instrument de lucru indispensabil în efectuarea diverselor activități didactice, de scriere corectă etc. Totodată, dicționarul constituie un sprijin important și pentru cei care vor să-și îmbogățească vocabularul, mijloacele de exprimare plastică în limba română, dar și la însușirea corectă a cuvintelor din punctul de vedere al conținutului și al formei.

Valoarea științifică a dicționarului este indiscutabilă și credem că nu vom exagera dacă vom spune că prin modul cum a fost conceput, prin bogăția de cuvinte și sintagme, prin indicii gramaticali, stilistici, uneori și de domeniu, lucrarea poate fi considerată o realizare originală. Vă îndemnăm să urmați sfatul marelui scriitor englez John Priestley care spunea că cea mai mare parte a dicționarilor sunt

prieteni de nădejde – nu te trădează, nu te fură, nu te toarnă, nu te bârfesc, nu te mint, nu te îmbată, nu te fac de râs, dacă-i ascuți. Citiți zilnic dicționarele și veți vedea că ele oferă mai multe surprize decât romanele polițiste.

Maria ONOFRAȘ
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)